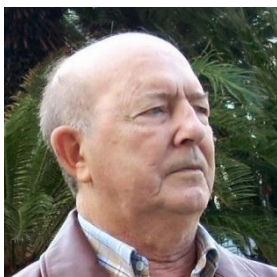

Homenatge en memòria de Lluís Busquets i Dalmau (Girona, 1937 - Barcelona, 2014)

DOI: 10.2436/20.3007.01.83

El 3 de desembre de 2014 moria Lluís Busquets i Dalmau a Barcelona, metge especialitzat en psiquiatria infantil i juvenil. Es va dedicar a l'educació, fou professor, director de centre, inspector d'educació i assumí diverses altes responsabilitats al Departament d'Ensenyament. Va ser membre fundador del Fòrum d'Administradors de l'Educació i de l'Aula Maria Rúbies. Va dedicar la seva vida professional a la millora de l'educació a Catalunya i han estat molts els professionals i les institucions que li han reconegut el mestratge.

Des de l'any 2001 va estar molt implicat directament en la Societat Catalana de Pedagogia. Durant els cursos 2001-2002 i 2002-2003 en va presidir la Comissió Gestora, que exercí funcions de Junta de Govern, i l'any 2003 fou elegit president de la nova Junta, càrrec que exercí fins a l'any 2007. Des d'aleshores i fins al moment de la seva mort seguí coordinant el grup de recerca Narracions i Pedagogia.

Des de la Junta actual i des de l'equip de redacció de la *Revista Catalana de Pedagogia* ens ha semblat oportú iniciar aquest homenatge recuperant les paraules que ell mateix va escriure amb motiu de la celebració dels trenta anys de la Societat Catalana de Pedagogia. Acompanyen les anteriors diversos testimonis de persones que hi van col·laborar, en diferents moments del seu recorregut professional.

Lluís Busquets, amb motiu de la celebració dels trenta anys de la SCP (octubre del 2014)

«Quan vaig accedir a la Junta, una de les meves preocupacions va ser expandir la SCP pels Països Catalans. Comptar amb les altres societats de l'IEC, renovar la *Revista de Pedagogia*, elaborar el *Diccionari pedagògic català* i convidar pedagogs amb aportacions rellevants en el camp de l'educació. Als actes de la SCP venia poca gent, l'ampliació a Girona, Lleida, Tarragona, València i Mallorca també va demanar dedicació. Nomenàrem delegats però costava d'arrencar. Publicàrem *Repensar la pedagogia, avui*, amb articles sobre el que s'havia fet i el que es proposava de fer.

»El 2001 vàrem conèixer Kieran Egan en un congrés a Vancouver. Vam coincidir a valorar la importància de la narrativa, també vinculada a la ciència. Va venir a Barcelona i va impartir algunes conferències (a l'IEC, al Departament d'Ensenyament i a la Universitat de Barcelona) amb èxit. Recordo el ressò que va tenir la seva visita que, fins i tot *La Vanguardia*, va publicar a «La Contra». Organitzàrem el grup Narrativa i Pedagogia, que fins ara ha produït unes tres-centes narracions que estan penjades a

Internet amb aquest nom. Més endavant es publicà el llibret *Narració i pedagogia*, amb un cert ressò dins la comunitat educativa.

»Amb la Secció de llengua i literatura de l'IEC organitzàrem seminaris a Barcelona i Tarragona i amb Escola Valenciana. Per arribar a Girona, Tarragona i Lleida s'utilitzà la videoconferència. Amb altres societats (Matemàtiques, Biologia, Art Romànic), també hi tinguérem col·laboració. En relació amb el context educatiu, el 2002 es va organitzar un debat sobre la nova Llei Orgànica de la Qualitat de l'Educació (LOCE) i les aportacions que s'hi feien des de la pedagogia de Catalunya. Es feren públics dos documents: *Llei de la qualitat de l'educació* i *Pedagogia i participació: per una educació de qualitat*.

»També ens havíem proposat comptar amb els pedagogs de més edat del nostre país. Joan Triadú ens divertí contant-nos el seu període de mestre quan era molt jove. Jordi Cots, sobre els drets dels infants. Joan Triadú envià diversos documents. També organitzàrem conjuntament amb l'Escola Garbí una commemoració dels seus cinquanta anys amb una sèrie de conferències (amb participació de professors, mètodes que utilitzaven, etc.). Vam poder comprovar que no diferien gaire i, fins i tot, eren millors que alguns dels actuals. Tot mirant cap al futur, crec que cal obrir més la Societat Catalana de Pedagogia als mestres prestigiosos, ja que l'educació té tant un vessant pràctic com un de teòric.»

Els testimonis dels qui col·laboraren amb Lluís Busquets

Lluís Busquets: una vida consagrada a l'educació

Sara Blasi i Gutiérrez^a

^a Inspectora d'educació. Ha estat Directora General d'Ensenyament Primari, Delegada d'Ensenyament a Barcelona i Presidenta del Consell Escolar de Catalunya del Departament d'Ensenyament. Va formar part de la primera Comissió Gestora de la Societat Catalana de Pedagogia i de la Junta presidida per Lluís Busquets.

Pensar en Lluís Busquets, em porta a fer un breu recorregut a la seva actuació des de l'any 1979, data en què el vaig conèixer i a partir de la qual vam poder col·laborar, encara que amb diverses intensitats segons els moments.

En Lluís, inspector d'educació

Qui és aquest noi jove d'ulls clars i una mica ros que acaba d'arribar a la Inspecció de Barcelona? És seriós, amable, discret, diuen que és gironí i que, a més de pedagog, és metge. Aquest comentari es feia al setembre de l'any 1979, quan Lluís Busquets i Dalmau va ser nomenat inspector de Barcelona. Abans de fer oposicions a la Inspecció, havia estat professor del Col·legi Viaró, havia anat als Estats Units i venia engrescat amb una metodologia, en aquell moment nova, el *Team Teaching*. Des que va arribar dels Estats Units, abans de fer oposicions a la Inspecció, va començar a fer cursos sobre el treball en equip dels professors i els diferents agrupaments dels alumnes, per tal d'animar els mestres a canviar la manera d'ensenyar.

La seva implicació al «Programa d'Educació per a la Salut a l'Escola»

L'any 1978, etapa de la Generalitat Provisional, entre el Departament d'Ensenyament i Cultura i el Departament de Sanitat es va constituir un grup de treball sobre l'educació de la salut que va donar com a resultat una petita publicació, el llibre groc d'educació per a la salut a l'escola. Posteriorment, amb l'arribada de la Generalitat Constituent, es va crear una comissió mixta amb professionals del Gabinet d'Ordenació Educativa de la Direcció General d'Ensenyament Primari i amb els del Servei de Promoció de la Salut del Departament de Sanitat, per redactar el projecte del «Programa d'Educació per a la Salut a l'Escola». Ben aviat, Lluís Busquets, en la seva doble especialitat de metge i pedagog, es va incorporar al grup de treball d'experimentació i de redacció del projecte. El treball de la comissió es va donar a conèixer l'any 1984 amb la publicació d'*Orientacions i programes. Educació per a la salut a l'escola*.

Delegat d'Ensenyament als Serveis Territorials de Girona

Quan la Generalitat, el 1981, en compliment de l'Estatut va assumir tots els serveis d'educació, el Departament d'Ensenyament de seguida es va fixar en Lluís Busquets, en la seva professionalitat, en la seva sensibilitat pedagògica, en la seva catalanitat i en la seva fidelitat al país per demanar-li i confiar-li la Delegació d'Ensenyament de Girona. En Lluís va deixar la Inspecció de Barcelona i va incorporar-se als Serveis Territorials de Girona com a delegat del Departament d'Ensenyament. Era el moment de capgirar tot

el que havia representat l'educació en l'època franquista i de fer aflorar un nou model educatiu propi, de qualitat, generador de cohesió social, arrelat al país, sobre la base de la nostra llengua i amb uns continguts adequats a la realitat catalana. Aquest era el repte i Lluís Busquets reunia totes les condicions necessàries per iniciar aquesta renovació pedagògica. Va fer una bona tasca de transició, entre l'etapa postfranquista i la nova de la Generalitat.

Cap del Servei Tècnic d'Inspecció de Catalunya

Posteriorment, l'any 1983 se li va demanar de tornar a Barcelona per ocupar la plaça de responsable de la Inspecció de tot Catalunya, tenint en compte l'experiència i els coneixements sobre els diferents territoris del país que havia adquirit i l'eficàcia i el bon fer que havia demostrat. Passà, doncs, als Serveis Centrals del Departament i se'l va nomenar cap del Servei Tècnic d'Inspecció de Catalunya, atès que la fins llavors cap, Montserrat Sala, se la va nomenar cap del Servei d'Adults. Aquesta tasca va resultar força complicada perquè se'l va fer responsable directe dels companys del seu propi cos de procedència i calia seduir-los per anar fent el canvi.

La transferència dels serveis educatius del Ministeri d'Educació de l'Estat a la Generalitat comportava una sèrie de canvis legals, de transformació de formes d'organització, de creació de noves estructures i calia desvetllar entusiasme, interès i que la Inspecció esdevingués motor de canvi. Va ser l'etapa de col·laboració més directa meua amb en Lluís. El recordo en les reunions setmanals de la Direcció General d'Ensenyament Primari, juntament amb els caps dels serveis del Professorat (Alberto Andrades), del SEDEC (Margarida Muset), de Centres (Àngela Miquel), d'Educació Especial (Josep M. Jarque), d'Adults (Montserrat Sala) i d'Ordenació Educativa (Martí Teixidó), set professionals, juntament amb en Lluís, molt competents.

En Lluís era, sempre, el més puntual, tenia molt bon criteri per donar el seu parer en els temes generals, es posava nerviós si es perdia el temps o ens aturàvem a prendre un cafè; ell sempre anava per feina. Van ser uns quants anys molt positius, amb moltes innovacions: creació dels primers centres de recursos i camps d'aprenentatge, creació dels primers EAP, atenció especial i reobertura d'escoles rurals, ampliació de les escoles de suburbis a tot Catalunya, nous programes curriculars, reciclatge en català del professorat, desplegament legislatiu per ajustar-lo a les noves lleis i els moments polítics, etc. Amb tants canvis i innovacions, Lluís Busquets, des del seu servei, havia d'explicar-ho i d'animar els inspectors de Catalunya perquè fossin veritables assessors dels equips directius i del professorat dels centres.

Delegat d'Ensenyament a Barcelona

Un any després, el 1984, se'l va nomenar delegat d'Ensenyament de Barcelona. Va ser una tasca difícil, per la seva complexitat, pel nombre de serveis i de funcionaris, pel que costava canviar la mentalitat i les maneres de fer i d'adaptar-se a la nova realitat política, per la quantitat de mestres i d'alumnes que desconeixien el català i també per la manca de recursos materials per fer-hi front. En aquell moment, en Lluís va estudiar i va proposar la necessitat de dividir la província de Barcelona en quatre Serveis Territorials, per ajustar-los a la complexitat, les proporcions i la magnitud de les altres províncies catalanes, especialment, Girona i Lleida, ja que a Tarragona també es plantejava de fer uns Serveis Territorials a les Terres de l'Ebre. El Departament, després d'estudiar-ho molt i de compartir-ho amb ajuntaments, sindicats i el Consell

Escolar de Catalunya, va fer una primera divisió del mapa educatiu dels Serveis Territorials.

Responsable de Programes i Serveis Educatius

L'any 1987, efectuada la divisió de la província de Barcelona en quatre Serveis Territorials (Barcelona Ciutat, Baix Llobregat, Vallès i Barcelona Comarques), en Lluís deixà la gestió de l'Administració per incorporar-se, definitivament, a la Direcció General d'Ordenació Educativa. Començà una etapa de creació de programes i de projectes. El 1987 va estar al capdavant del Centre de Documentació, creà el CDEC i el CDET i coordinà la documentació i l'experimentació de ciències i didàctiques tecnològiques del centre de "Institut Mare de Déu de la Mercè". Del 1992 al 1999 va ser nomenat sotsdirector de Programes i Serveis Educatius. Finalment, l'any 1999 esdevingué assessor del Departament fins al 2001, quan s'incorporà, novament a la Inspecció de Barcelona, on es jubilà al setembre del 2002.

Paper rellevant en diverses institucions educatives del nostre país

Paral·lelament al seu treball professional, com a persona de sensibilitat pedagògica, de curiositat científica i d'interessos múltiples, va compaginar la seva tasca diària amb altres inquietuds pedagògiques i va ser cofundador de la Societat Catalana de Pedagogia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, de la qual va ser president dels anys 2002 al 2007. També va col·laborar en la creació del Fòrum Europeu d'Administradors de l'Educació a Catalunya, amb altres persones, juntament amb Joan Doménech, que és qui en va fer la proposta. Va succeir Joan Doménech, que va ser el primer president del Fòrum, i quan l'any 1989 es va posar en marxa el Fòrum Europeu de l'Estat espanyol, es va escollir en Lluís com el primer president del Fòrum Europeu d'Administradors de l'Educació de l'Estat espanyol. Va lluitar, des del començament, perquè el Fòrum estigués obert no sols als gestors i als administradors del sistema educatiu i als catedràtics d'universitat sinó també a tots els docents, ja que, segons ell, l'intercanvi i les diferents mirades de persones procedents de diversos estaments del sistema educatiu podien oferir una visió més plural, transversal i polièdrica de l'estat de l'educació.

Va participar, també, en la posada en marxa de l'Aula Maria Rúbies, Fòrum Educació i Cultura, que prenent com a referència aquella pedagoga va obrir espai de debat per a tothom que volgués debatre qüestions relacionades amb aquests temes de cultura, especialment per als professionals que treballen en l'àmbit educatiu, amb l'objectiu de recollir i divulgar el pensament de Maria Rúbies, valorar la xarxa pedagògica com a font de riquesa cultural, ajudar a recuperar la il·lusió dels pares com a primers representants dels seus fills, fomentar el diàleg entre cultura i educació, globalització i persona, i crear i difondre un fons interactiu de materials i recursos en la línia per tal de fomentar l'educació permanent. El 2005 va participar en un congrés a Vancouver (Canadà) i a partir d'aquest moment va ser un seguidor de Kieran Egan i un promotor entusiasta del tema de les narracions a l'escola.

A tall de síntesi

Podem dir que tota la vida d'en Lluís ha estat dedicada a l'educació, sempre amb una gran disponibilitat a allò que se li demanava, com es pot veure en el seguiment del seu currículum professional. Ha estat l'home dels projectes. De tracte amable i seriós

sempre es va entendre amb tothom, va saber treballar en equip i aportar creativament idees i millores al procés d'aprenentatge i al funcionament del sistema educatiu. Ja jubilat va continuar, fins a l'últim moment, fent recerca i treballant en la didàctica del llenguatge i en la creació de textos, d'històries i de narracions infantils. Des de l'any 1979, en què ens vam conèixer, vam compartir moltes coses, feina i professió, interessos i passions, renovació pedagògica, llengua, país i Catalunya. Ha estat un privilegi poder fer camí junts durant un temps i en paral·lel, en altres moments, i poder enriquir-nos mútuament, en l'amistat i en el servei a l'escola, a l'educació i a Catalunya.

Educador lúcid i discret

M. Teresa Codina i Mir^a

^a Membre de l'equip fundador de l'Associació de Mestres Rosa Sensat. Ha liderat la creació de les escoles Talitha, Avillar Chavorros i Xavó-Xaví a Barcelona i n'ha estat la directora. Ha estat responsable dels programes d' Acció Especial i d'Educació Compensatòria del Departament d'Ensenyament i del Programa d'Educació en la Diversitat de l'Ajuntament de Barcelona.

Quan a començament del curs 1983-84 vaig entrar a treballar al Gabinet d'Ordenació Educativa, el cap dels Serveis Territorials de Barcelona era Lluís Busquets. En aquell moment, per la meva responsabilitat en el tema de les escoles d'acció especial, la relació amb aquella entitat pràcticament es reduïa al vessant administratiu (ràtio alumnat/professorat, beques de menjador, etc.). Lluís Busquets em resultava una persona seriosa i competent, més aviat distant que, conscient de les conseqüències de qualsevol decisió seva, volia disposar del màxim de dades per actuar amb coherència.

En relació amb la meva responsabilitat sobre l'educació marginal i compensatòria, es va iniciar una col·laboració estreta i, alhora, fàcil en general amb ell, pel fet de compartir els criteris essencials. La varietat i la gravetat de les situacions escolars amb què ens trobàvem demanaven respostes que havien de tenir en compte la urgència immediata i, alhora, les actuacions a llarg termini.

La sensibilitat i el bagatge personal d'en Lluís, la seva capacitat i la voluntat d'estar al dia, de fer-se càrrec del que els mestres copsàvem i vivíem, de mirar amb serenor, profunditat i amplitud temes que en aquell moment a tots ens resultaven nous i ens superaven en tots els àmbits, en definitiva, la proximitat d'en Lluís ens era un estímul per trobar actuacions que representaven l'inici d'una trajectòria amb sentit de futur, com van ser la formació de mestres *in situ* en els diferents Serveis Territorials i les Aules Taller de temps flexible per a tots els alumnes dels últims cursos de l'educació bàsica. El fet de trobar comprensió i acollida feia que el plantejament de problemes i la proposta de respostes fos un pensar en veu alta de manera compartida. El desacord per una o altra banda mai no suposava ruptura ni repressió.

Per altra banda, sempre vaig agrair la senzillesa i el realisme amb què amb en Lluís preparàvem les seves aportacions a trobades en àmbits d'altres esferes, des del punt de vista polític administratiu de l'Estat (relació amb la Direcció General d'Educació Compensatòria o reunions amb determinats responsables del Ministeri d'Educació i Ciència). La seva prioritat mai no era ni el simple fet de quedar bé ni el lluïment personal: d'entrada, ell volia valorar la feina de base dels mestres que es dedicaven al programa i, com a conseqüència, pretenia que les disposicions i les normatives que sortissin de la trobada quedessin emmarcades en la situació concreta del món escolar del moment: per part seva, era una exigència de realisme eficient.

Un tret rellevant del seu recorregut i una expressió del seu vessant científic era l'interès per conèixer i estar al corrent de les descobertes, les tendències, les experiències científiques i la seva habilitat per trobar la manera de fer-les arribar als mestres i a l'escola. Així, els projectes «Ciència 6-12» i, posteriorment, «Descoberta 3-

6» que ell va impulsar tenien per objectiu que els infants experimentessin a partir de materials senzills i d'activitats normals i assumissin un coneixement progressivament racional de conceptes com velocitat, calor, canvi i energia, bàsics per al seu currículum posterior. Sóc testimoni de la passió amb què mestres científics com la inspectora Pepa Pujalt fruïen compartint amb en Lluís la dedicació pel programa, la constatació de la il·lusió i els progressos dels infants que se'n beneficiaven i el valor educatiu per a les escoles que l'implantaven.

En aquest vessant de mirada àmplia i engrescadora sobre l'educació i amb el seu afany incansable d'atendre la qualitat de l'educació escolar podem caracteritzar els seus quatre anys de presidència de la Societat Catalana de Pedagogia. Convençut que el moment cultural suposava i demanava un canvi en la manera d'ensenyar i d'aprendre, un dels seus objectius es va centrar a revalorar, des de l'educació infantil, l'art i la tècnica de la narrativa com a base per desenvolupar el coneixement i els diferents tipus de comprensió. Amb aquesta finalitat va gestionar l'estada a Barcelona del professor Kieran Egan i va organitzar seminaris i trobades a Barcelona i a València.

Després, un cop deixada la presidència i aprofitant l'ampliació que solen representar les noves tecnologies, va continuar actiu en la seva passió per l'ensenyament tant a partir de les propostes relacionades amb *Narracions i currículum* com del recull d'experiències concretes capaces d'esperonar i d'encoratjar els mestres.

A la seva manera, senzilla i discreta, Lluís Busquets, sempre pacient, tenaç i alhora constant, ens deixa el testimoni d'un educador conscient del valor de l'educació, en tot moment disposat a valer-se de tots els seus recursos científics i humans per donar resposta a la situació de cada persona, sempre en funció de les necessitats d'espai i de temps en què a cadascú li toqui viure. Hem de reconèixer que l'educació del nostre país hi té un gran deute.

La millora de l'ensenyament de les ciències i de la formació del professorat

Mercè Izquierdo i Aymerich^a

^a Catedràtica emèrita de didàctica de les ciències de la UAB. Ha estat cap del Servei de Formació del Professorat del Departament d'Ensenyament

Vaig conèixer en Lluís quan jo era cap del Servei de Formació de Professorat, que formava part de la Direcció General d'Universitats, en un Departament d'Ensenyament molt més reduït que el d'ara, dirigit en aquells moments per Joan Guitart. Ell era inspector, cap del Serveis Territorials de Barcelona. Metge de formació, s'havia interessat sempre per la formació científica dels professors. Recordo que em va venir a veure per parlar d'un projecte que ell dirigia, «Ciències 6-12», i de com es podia donar suport a la formació dels professors que l'aplicaven a les aules. Tot això passava cap al 1984, abans de la LOGSE i, per descomptat, i va rebre tota l'ajuda que el meu Servei li podia donar.

No tinc paraules suficients per valorar l'oportunitat i l'encert del projecte, que jo ja em vaig trobar redactat i distribuït a les escoles, les quals tenien el suport per dur-lo a la pràctica de la Pepa, també inspectora i apassionada per les ciències i l'ensenyament, i

de la Maria, una mestra en comissió de serveis. El projecte havia estat adaptat a partir d'un projecte dels Estats Units, el SCIS (*Science Curriculum Improvement Study*) i anticipava les noves idees que quinze anys després es proclamarien pioneres en les reformes didàctiques: les competències, els models, l'experimentació, el treball de llenguatge a les classes de ciències o l'enfocament sistèmic de l'activitat escolar.

És bonic recordar la munió d'escoles que treballaven en el projecte, cadascuna amb un laboratori petit però ben dissenyat que els infants feien servir sota el guiatge del professorat i dels mestres de suport que contribuïen a donar seguretat en l'ús d'estrís que no tothom coneixia d'antuvi. Els mestres de suport, Pepa Pujal, Maria Fernández i Lluís Busquets (quan podia, per les seves múltiples responsabilitats en el Departament) ens trobàvem regularment en sessions de formació. Tinc un molt bon record d'aquelles reunions en les quals compartíem esforços i il·lusions.

A començaments dels anys noranta del segle passat va impulsar un projecte innovador, «Ciències 12-16», en el marc de la LOGSE. Jo m'havia reincorporat a la UAB, a l'Escola de Mestres, que aviat esdevindria la Facultat d'Educació. En Lluís me'n va encarregar el disseny i es va signar un conveni de col·laboració amb el Departament de Didàctica de les Ciències, al qual encara pertanyo. El projecte es va dissenyar seguint les pautes de la reforma de la LOGSE i dues professores d'IES en comissió de servei, Montse Cabello i Núria Solsona, coordinaven la redacció de les unitats didàctiques, hi participaven activament i revisàvem una i altra vegada les unitats un cop aplicades a les escoles. La feina es feia al CDEC (Centre de Documentació i Experimentació en Ciències), el centre que la directora general de batxillerat, Carme Laura Gil, va tenir l'encert de crear i en el qual altres professors i tècnics preparaven material per poder fer experiments als centres (Teresa Morató, Àngel Rubio i Lluís Nadal, entre d'altres). El centre "Institut Mare de Déu de la Mercè", al carrer Motors, bullia d'activitat: els projectes «Ciències 6-12», «Ciències 12-16» i altres projectes diversos de ciència pràctica i en context florien en el temps que Lluís Busquets va ser sotsdirector de Programes i Serveis Educatius. I encara li quedaven ànims i empena per començar un nou projecte, «Ciències 3-6», que dirigia Olga Schaff.

La LOGSE va requerir altres recursos: va caldre una formació massiva i accelerada del professorat de batxillerat que es reconvertia en professorat d'ESO i es va redactar un nou currículum per a tots els nivells d'ensenyament. Al Departament d'Ensenyament hi va haver canvis i en Lluís va deixar de ser la persona de referència que els projectes sol·licitaven; el projecte «Ciències 3-6» es va refugiar a l'ICE, «Ciències 6-12» va desaparèixer i «Ciències 12-16» es va mantenir en algunes escoles, que encara ara l'utilitzen. El CDEC va trontollar, però va resistir; ara, reconvertit en CESIRE, fa més feina que mai. Vist des de la perspectiva dels vint anys que han passat, és admirable la intuïció d'en Lluís del que havia de ser la formació en ciències i el suport que va donar a projectes innovadors; i tot això fet sense estridències, calladament, amigablement.

A partir de finals dels anys noranta del segle passat, amb en Lluís ens vàiem esporàdicament, interessats tots dos a potenciar el llenguatge com a estratègia per millorar l'ensenyament de les ciències. Em va alegrar la seva felicitat de nuvi quan es va casar, la satisfacció amb la qual parlava de la Josepa (a la seva manera, austera i seriosa). El dia del seu funeral, la Josepa va dir que el casament amb en Lluís havia estat la gran sort de la seva vida. Jo crec que en Lluís hauria dit exactament el mateix, referint-se a ell: la Josepa era sempre en el seu pensament i s'hi referia sempre.

Actiu, innovador i senzill, va donar un caràcter especial a la Societat Catalana de Pedagogia (SCP) de l'IEC; la pedagogia, per ell i amb ell, era un saber viu en el qual participaven tots el que s'estimaven l'educació, més enllà de disciplines i recerques acadèmiques que, de vegades, no connecten amb els problemes de l'escola.

Des de la Societat va impulsar una nova línia de treball, i donà a conèixer les idees d'un pedagog canadenc, Kieran Egan. La perspectiva educativa d'aquest professor dóna importància a la racionalitat narrativa dels alumnes (com també fa ho Jerome Bruner), a la seva evolució al llarg dels anys de formació dels alumnes. També en això en Lluís va ser un pioner; va formar un petit grup de persones del qual jo també vaig formar part, interessades en aquestes «narracions» que situen les ciències en contextos culturals més oberts. Es va fer un congrés amb diverses comunicacions i aportacions i vàrem poder tenir entre nosaltres el professor Egan i escoltar-ne directament la proposta educativa. Però els anys passen i noves juntes a la Societat varen obrir línies de treball noves. El grupet de narratives, però, va continuar. I ara hi ha una pàgina web, *Narrativa i pedagogia, narracions i currículum*, que mostra la bona feina feta. En la meua darrera visita a en Lluís, poc abans de la seva mort, vàrem parlar, esperançadament, de tot això.

En Lluís va ser també un col·laborador del CDL, amb iniciatives que, com totes les seves, s'inspiraven en l'estimació al país i en la voluntat de contribuir a anar endavant, sense deixar-se desanimar per les moltes errades que es cometen i prioritzant sempre, això sí, l'ensenyament. Les «Converses Pedagògiques» que ell va suggerir i va impulsar varen ser una ocasió excel·lent per pensar en l'educació a Catalunya de manera positiva, amb lucidesa i tenacitat.

Lluís Busquets ha estat una gran persona. Savi i humil, compromès però mai «cremat», creient però amb criteri propi, creatiu i innovador sense donar-se importància, ha seguit el seu camí amb senzillesa i fidelitat als seus amics i a les seves conviccions, entre les quals hi havia el seu compromís amb Catalunya més enllà de la política i dels seus alts i baixos. No ha buscat reconeixements però ha donat molt, generosament, a les persones i les institucions que hem tingut la sort de treballar-hi. Jo el recordaré sempre amb afecte i admiració.

Lluís Busquets i Dalmau i el seu relat: «Més que Egan»

Ricard Torrents i Bertrana^a

^a UVic. Ha estat el primer rector de la Universitat de Vic i director de la Càtedra Jacint Verdaguer d'Estudis Literaris. Ha estat vicepresident de l'IEC i delegat de l'IEC a la SCP quan Lluís Busquets n'exercí la presidència.

Entre els episodis més rellevants de la història de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) pels quals he pogut transitar sobresurt el de la celebració del centenari de la seva fundació (1907-2007). Històricament rellevant com a expressió de la ciència i la recerca en una nació d'Europa que aspira a governar-se amb un estat propi. I personalment rellevant com a marc cronològic del meu pas per les juntes de la Societat Catalana de Pedagogia (SCP), filial de l'IEC, dels anys 2002 al 2011, durant els quals vaig tenir el goig de conèixer, tractar i fer amistat amb el seu president, Lluís Busquets i Dalmau, a qui dedico aquestes ratlles, en homenatge, després que la mort va irrompre en el seu relat el desembre del 2014.

Fou a proposta d'un pedagog insigne i estimat com Jordi Galí i Herrera i de la Junta que ell presidia que vaig entrar de vicepresident a la quarta Junta de la SCP, del 1994 al 1997. Fou amb els companys de Junta Otilia Defis, Francesc Pedró, Gemma Àlvarez, Albert Sangrà i Xavier Moral, i amb socis fundadors com Joan Triadú, un altre pedagog insigne encara actiu des de la llunyania, o de militància intel·ligent com Margarida Muset o Joaquim Arenas, que el 1994 vàrem promoure unes jornades sobre «Docència i societat a la Catalunya actual», amb les quals ens proposàvem d'impulsar i d'eixamplar la filial de Pedagogia de l'IEC. Hi vaig contribuir amb una conferència sobre «Els docents per a una escola catalana en transformació». Vaig continuar-hi en la cinquena Junta, del 1997 al 2001, quan, ja constituïda la Universitat de Vic el 1977, en vaig ser el primer rector, i quan dos anys després, el 1999, la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans em va rebre com a membre numerari i hi vaig pronunciar el discurs de recepció sobre «El segle xx en la universitat catalana. L'actualitat del futur».

Fou llavors que vaig entrar en el relat de Lluís Busquets. I aquest preàmbul no és sinó el punt d'enllaç del nostre encontre a l'IEC. Ell era, és, un home de gran relat educador. Ell, que val com un dels impulsors entre nosaltres de la magnitud pedagògica de la narrativitat en les ciències de l'educació i de l'obra teòrica i programàtica de Kieran Egan, el narrativista i educador canadenc de la Universitat Fraser de Vancouver. Ell mateix, Lluís Busquets, educador de llarga trajectòria tant d'estudi com d'acció, de teoria i de praxi, protagonista d'un relat que bé mereix de ser entrat en la gran epopeia catalana de l'educació en el segle xx. Aquella epopeia mal coneguda al món que passa per l'Institut d'Estudis Catalans i que protagonitzen tota una plèiade de personatges heroics com Joan Triadú o Jordi Galí.

«Una vegada hi havia un educador que es deia Lluís Busquets i Dalmau.» Així comença, doncs, la meva part del relat de Lluís Busquets i Dalmau. Una vegada Lluís Busquets era elegit president de la Societat Catalana de Pedagogia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, el delegat de la qual era jo mateix. Era l'any 2002 i Busquets presidia un Junta conformada així: Joan Mallart i Navarra i Martí Teixidó i Planas com a vicepresidents,

Margarida Muset i Adel com a secretària, Natàlia Garriga i Rota com a tesorera, Carme Borbonès i Bresco (Tarragona), Sara Blasi i Gutiérrez, Immaculada Bordas i Alsina, Joan Josep Llansana i González, Joaquim Pèlach i Bussom (Girona), Maria Antònia Pujol i Maura i Conrad Vilanou i Torrano, com a vocals.

Per a mi, formar part d'aquella Junta per delegació de l'IEC fou una experiència enriquidora. Com que no procedia del món acadèmic de la pedagogia ni era funcionari de l'ensenyament oficial, desconeixia bona part de la vasta i complexa realitat de la xarxa educativa. Havia tingut, això sí, la gosadia de crear el 1997 amb l'equip de Vic una Escola Universitària de Mestres i l'editorial EUMO, especialitzada en pedagogia en els tres àmbits de mestres, d'infants i d'investigadors. El fet és que compartir amb els companys de Junta de la Societat Catalana de Pedagogia aquells anys de la primera dècada del segle XXI a l'ombra de pedagogs excepcionals fou un privilegi i una experiència excepcionals. El que és jo, fins ara no m'he adonat com eren moments decisius per al futur de Catalunya, el futur que ara és present.

Un moment àlgid d'aquella coincidència a la Societat Catalana de Pedagogia fou la coneixença de Lluís Busquets. La coneixença en profunditat, vull dir. Ja érem coneguts. Ell tenia un currículum d'home de càrrecs públics a l'ensenyament. El meu currículum tampoc no li era desconegut. Però l'altra coneixença, la que esdevé amistat, la vàrem trobar a l'IEC, a la Societat Filial de Pedagogia. Una amistat no gens vistosa, però fonda, d'acords o també de desacords en les coses essencials que ens calia compartir en la dinàmica de la institució.

Un d'aquests acords i desacords fou assistir al 3r Congrés Internacional que, organitzat i presidit justament per Kieran Egan i celebrat a la seva universitat de Vancouver, al Canadà, se celebrà al juliol del 2005. Aquella incursió acadèmica internacional fou una experiència de doble via. D'una banda, compartíem la curiositat de saber-ne més d'aquell educador, d'aquell teòric de l'educació, que coneixíem per la lectura de llibres. De l'altra, volíem introduir-lo en el món de l'educació al nostre país. Si l'ensenyament —la pedagogia— és una ciència i si l'IEC representa la instància més alta en la promoció de la ciència al nostre país, podíem contribuir-hi establint contacte amb Kieran Egan, una celebritat mundial, participant en el seu congrés internacional i convidant-lo a visitar Catalunya i l'IEC. El fet és que d'aquell congrés guardo el record d'una de les incursions acadèmiques al món universitari més profitoses que he fet en un país que deixava de ser remot. Gràcies a Lluís Busquets en dos sentits: pel que hi vaig aprendre, pel que institucionalment hi vàrem representar i pels intercanvis que se'n varen derivar. Profitosa, però, també pel que hi vaig compartir amb Lluís Busquets.

Com a testimoni documental proposo el text del report que, redactat bàsicament per Lluís Busquets i completat amb algunes aportacions meves, vàrem presentar a la Societat Catalana de Pedagogia i a l'IEC.¹

Lluís Busquets i Dalmau, un pedagog a l'Administració educativa de Catalunya

Blanca Serra i Puig^a

^a Llicenciada en Filologia Clàssica, catedràtica de llengua i literatura espanyola d'educació secundària. Vocal de la Junta de Govern de la Societat Catalana de Pedagogia presidida per Lluís Busquets. Membre del grup de recerca: Narracions i Pedagogia i autora de diverses narracions publicades pel grup.

Seria fàcil de suposar que a l'Administració educativa catalana de la recentment estrenada autonomia, als anys vuitanta del segle passat, hi van anar a treballar els millors pedagogs del país. No obstant això, les urgències polítiques i socials d'aquells moments podien inclinar la nova administració autonòmica a buscar sobretot polítics i tècnics, gent que entengués en pressupostos, que se sabés moure en la jungla de l'Administració posfranquista espanyola a Madrid. I, en gran part, va ser així; però per sort —i per cert— no sempre: no pas en el cas del professor i de l'inspector Lluís Busquets, ni tampoc en el cas de la professora Maria Rúbies, que van ser els primers caps dels Serveis Territorials d'Ensenyament a Girona i Lleida, respectivament; tots dos excel·lien en el mestratge pedagògic i eren molt lluny de ser uns simples funcionaris de la nova Administració catalana.

Lluís Busquets ja era una persona experimentada, en plena maduresa professional quan a Catalunya es produí la gran mobilització política i social per recuperar les llibertats democràtiques bàsiques i l'Estatut d'Autonomia. Hem de recordar, en efecte, que mentre Lluís Busquets es preparava per entrar al cos d'inspectors d'ensenyament primari l'any 1979 i, tot seguit, era nomenat inspector a Barcelona del 1979 al 1981, any en què passava a ser cap dels nous Serveis Territorials catalans a Girona, una sèrie d'esdeveniments polítics canviaven la vida dels catalans: el 15 de juny de 1977, mort el dictador, s'havien celebrat eleccions generals de caire constituent i s'havia constituït l'Assemblea de Parlamentaris catalans; un mes després, l'Estat espanyol havia sol·licitat ingressar a la Comunitat Europea i l'any havia acabat amb la manifestació imponent de l'11 de setembre —«Volem l'Estatut!», «Llibertat, amnistia i Estatut d'Autonomia!», clamava la multitud i recordava en Lluís—; va seguir un mes després el restabliment provisional de la Generalitat i el retorn de l'exili del president Tarradellas.

L'any següent, el 1978, es convocava el referèndum sobre la Constitució espanyola i naixia la coalició CIU, i l'11 d'abril del 1979 se celebraven les primeres eleccions municipals democràtiques. L'Estatut d'Autonomia català era sotmès també a referèndum el 25 d'octubre i el 20 de març de 1980 CIU guanyava les eleccions al Parlament de la CAC (comunitat autònoma de Catalunya). Jordi Pujol formava el seu primer govern el 9 de maig. És en aquest moment que comencen a construir-se les estructures de les diferents conselleries i que Lluís Busquets es fa càrrec dels Serveis Territorials d'Ensenyament a Girona, una estructura essencial per a la nova autonomia.

Lluís Busquets va viure tots aquests esdeveniments apassionants quan ja era un psiquiatre i psicòleg experimentat, que s'havia doctorat amb una tesi sobre la influència de l'aprenentatge en el desenvolupament del pensament lògic i tenia, a més, una àmplia experiència pedagògica com a professor i director del Col·legi Viaró de Sant Cugat del Vallès i coneixia a fons la societat gironina. La seva elecció, doncs, va ser bona. La seva actuació al Departament d'Ensenyament de la Generalitat es va

perllongar amb responsabilitats diverses i importants que combinà amb la dedicació a la didàctica de les ciències com a professor a la UB i a l'organització escolar, a la UOC, a més de la presidència de la Societat Catalana de Pedagogia, nova filial de l'Institut d'Estudis Catalans, del 2003 al 2007.

Jo vaig conèixer Lluís Busquets —o almenys vaig ser conscient de la seva coneixença i de la seva vàlua— en el transcurs de la celebració el 1990 dels vint-i-cinc anys de la revista *Escola Catalana* que impulsava Òmnium Cultural. Després d'una conferència que vaig fer en el marc d'aquesta celebració i que vaig titular «Accions normalitzadores de base», Josepa Huguet, mestra i professora amb qui compartia inquietuds per la catalanització de l'escola, em va presentar el seu marit, Lluís Busquets. Vam estar parlant del contingut de la conferència, de com era d'important el moviment del «Català a l'escola», del que podia aportar el treball conjunt del que ara anomeno *el triangle virtuós*: científics mestres pedagogs, més les entitats i els activistes per l'escola catalana en llengua i continguts, més les noves institucions polítiques catalanes. Tots remant en una mateixa direcció. Hi va estar d'acord.

També vam intercanviar opinions a propòsit de la diferència que suposa anomenar el departament «Departament d'Ensenyament» o «Departament d'Educació»: si era «Departament d'Ensenyament» volia dir que mestres i professors ens fèiem càrrec sobretot dels continguts científics i de les competències que havien de dominar els nostres infants i adolescents i l'educació i la formació de les persones quedava sobretot per a la família i la societat; si era «Departament d'Educació» volia dir que l'escola assumia rols de formació integral conjuntament amb les famílies i la societat, amb el risc que acabéssim sent els responsables de tot allò que fes referència a l'educació i la formació en valors, actituds i competències de tota mena i que les famílies i la societat només en fossin elements subsidiaris.

D'aquella conversa, en va quedar una amistat que em va permetre, amb el temps, conèixer com a mínim cinc facetes de la personalitat de Lluís Busquets de les quals m'agradaria parlar: la seva sensibilitat i el seu interès per l'art, la seva fe religiosa, el seu esperit científic, el seu interès pedagògic, el seu patriotisme i la seva catalanitat.

Lluís Busquets pintava unes aquarel·les delicioses, algunes de les quals penjaven de les parets de casa seva i manifestava una gran sensibilitat artística; probablement, aquest interès li venia de l'ambient familiar, dels seus oncles, els artistes noucentistes Josep Maria, Lluís i Jaume Busquets, que als anys vint del segle passat van fundar la Galeria dels Bells Oficis, on dissenyaven interiors, mobles i objectes artístics. Jaume Busquets excel·lia en la pintura al fresc i en el disseny i el muntatge de vitralls, va conèixer i va treballar amb Antoni Gaudí i va ser membre de la Junta dels Amics de l'Art Litúrgic. Aquesta relació amb l'art religiós i les seves manifestacions, que ja li venia de família, explica que el nebot Lluís tingués un interès viu per les manifestacions artístiques; l'esplendor dels vitralls el tenia enamorat.

Una altra faceta de la seva personalitat era la fe religiosa. Es notava que en Lluís era un creient sincer; a una dona com jo, que tinc una fe estrictament terrenal i material, m'inspirava molt de respecte veure una persona com ell que, sense faramalles ni ostentacions, tenia uns criteris fonamentats en una creença sòlida que no interferia en absolut en el seu interès també sincer per la ciència. Jo diria que la fe religiosa era en

ell un ciment que ho compactava tot: la seva passió per la ciència, la seva relació amb les amistats, l'amor per la seva muller i la seva fidelitat al país.

Que Lluís Busquets era un apassionat de la ciència i que l'esperit científic amara tota la seva trajectòria és ben cert; també hi devia ajudar que va viure un desvetllament espectacular tant de la ciència teòrica com dels descobriments i de les aplicacions científiques: va viure des del primer satèl·lit de comunicacions al model estructural de l'ADN, des de la píndola anticonceptiva als primers humans a l'espai i a la lluna, des de la popularització del transistor a l'expansió d'Internet i la clonació de l'ovella Dolly, des del desplegament dels coneixements sobre química i física fins al progrés en els coneixements sobre la pedagogia i el funcionament del cervell humà.

Com fer arribar tots aquests coneixements nous a les aules? Com interessar infants i adolescents en l'activitat científica? Va dedicar moltes reflexions i moltes publicacions a formular i a contestar aquestes preguntes: *Ciències 6-12*, *Descoberta 3-6*, *Experiències d'innovació educativa*, treballs al Fòrum Europeu d'Administradors de l'Educació i a l'Aula Maria Rúbies, a la Societat Catalana de Pedagogia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, que inicià i presidí del 2003 al 2007.

Veiem, doncs, com el seu esperit científic va indissolublement lligat al seu interès pedagògic. Aquesta faceta va ser la que vaig conèixer més personalment perquè va ser Lluís Busquets el que em va animar a associar-me a la Societat Catalana de Pedagogia i a formar-ne part de la Junta i del grup de treball que ell impulsava: Narracions i Pedagogia. Sota el guiatge de Lluís Busquets vaig conèixer els treballs i els plantejaments teòrics del psicòleg rus Vigotski i la seva teoria de l'aprenentatge i del desenvolupament cognitiu i les relacions entre pensament i llenguatge; i també els plantejaments de Jerome Bruner, un dels autors principals de la psicologia cognitiva, que va categoritzar el pensament narratiu i el pensament pragmàtic.

Lluny de veure aquestes teories com això, simplement teories, en Lluís em va fer notar la diferència entre un concepte que ara està de moda entre els educadors —el de motivació— i el concepte d'interès. Mentre que la motivació és un factor o conjunt de factors que indueixen a un comportament determinat i que dona motius a algú que l'estimulen a fer una cosa —plantejament que ens porta a l'esfera del conductivisme—, l'interès és el sentiment que desvetlla alguna cosa en nosaltres, el qual ens mou a prestar-li una atenció especial —cosa que ens duu a les esferes del pensament i dels sentiments.

A partir d'aquest moment sempre he considerat que és més important despertar l'interès dels alumnes per una investigació o un coneixement que no buscar-ne la motivació a còpia d'estímuls com els premis, les bones notes, etc. També em van servir de molt en les meves classes i en la meva activitat professional en general els coneixements que Busquets ens va transmetre de les teories del pedagog irlandesocanadenc Kieran Egan i el reemplaçament que aquest proposava de la categoria *coneixement* per la categoria *tipus de comprensió*.

Busquets primer es va desplaçar a Vancouver per conèixer Egan de primera mà i després, a través de traduccions i de la invitació que el va portar a Barcelona a fer-hi un seminari vam anar aprofundint en els tipus de comprensió: mítica, romàntica, irònica, filosòfica, en els usos de la imaginació i la narració per abordar els

coneixements, que eren la base d'una extensa producció de materials i pràctiques pedagògiques.

Jo crec que Lluís Busquets no hauria perseguit exercir la seva passió científica i pedagògica amb tanta tenacitat si no hagués considerat que era un deure seu envers el país implicar-se en la recuperació democràtica de Catalunya i fer tot el possible per aixecar el nivell científic i d'excel·lència de la societat catalana. Era, en efecte i, en definitiva, un patriota tan discret com eficaç.

Una narració sobre el llegat d'un mestre i amic

Xavier Ureta i Buxeda^a

^a Doctor en pedagogia, ha estat professor i directiu en diverses institucions educatives. També ha estat membre de la Junta de la SCP. Actualment és professor de la UIC Barcelona i coordinador del Grup de Recerca "Narrativa i Pedagogia", de la SCP, constituït pel Dr. Lluís Busquets i Dalmau.

Quan ens vam conèixer, a principis dels anys setanta del segle passat, Lluís Busquets era el director del Col·legi Viaró, a Sant Cugat del Vallès, on jo treballava com a becari i després, com a professor. En aquella època, de caràcter inquiet i innovador, va introduir el *Team Teaching*, a través d'un projecte nord-americà anomenat «Individually Guided Education» (IGE), tan revolucionari que ell mateix en va fer un article per a la revista *Bordón* i el va titular «Programa E. G. I en Viaró (primer ciclo de EGB)», en què narrava l'experiència tant des del punt de vista del professorat com de l'alumnat.²

El 1976, amb un altre professorat implicat en la implementació de l'IGE (que es va traduir com a «educación dirigida individualmente» —EDI—) van presentar a l'ICE de la UAB un treball sobre el *Team Teaching* titulat «Un assaig d'ensenyament en equip», principalment, fruit de la recerca i la pràctica dutes a terme a les escoles Viaró i Bell-Lloc del Pla (Girona). L'article constitueix un resum força complet de l'experiència. El treball, el signaren un bon grup de professors que, gràcies a aquest, el 1977 rebien un premi Ramon Llull d'Experiències en el camp educatiu.

Amb totes aquestes vivències, jo mateix, com a estudiant de pedagogia, vaig aprendre el que no està escrit. I més encara quan en Lluís em va voler al seu costat per fer una formació per terres de Ponent, sota els auspicis de l'estimada Maria Rúbies. Gràcies a ell, vaig poder conèixer-la i col·laborar-hi: quin gran sentit pedagògic, el de la Maria! I el d'en Lluís!

Pocs anys després (l'any 1976 o el 1977, no ho recordo gaire bé), va deixar la direcció del col·legi, però va seguir la seva recerca de metodologies per millorar l'ensenyament. Va ser llavors que es va dedicar de ple a l'estudi del projecte «Science Curriculum Improvement Study (SCIS)»,³ embrió del futur «Projecte 6-12», que ell mateix va impulsar des del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, quan ja era —primer— coordinador dels Centres de Documentació i Experimentació en Ciències i Didàctiques Tecnològiques i, més endavant, sotsdirector general de Programes i Serveis Educatius. Però retornem al fil del meu relat.

Un dia de l'any 1976 o el 1977, se'm presenta a classe, m'explica el projecte per sobre i, sabent el meu interès per renovar les metodologies, em pregunta si estaria interessat a col·laborar-hi. Tot i que les ciències no són el meu fort, empenès per la meua curiositat per aprendre i experimentar coses noves, vaig dir-li que sí. El col·legi, a més, posava a la nostra disposició un grup d'alumnes per poder dur a terme l'experiència. Va resultar un èxit: a banda de ser com un regal educatiu per a ells, els infants aprenien els conceptes científics a partir d'experimentar-los amb un programa molt pensat però, alhora, atractiu i motivador. Van aprendre i van comprendre amb facilitat conceptes bàsics com ara la calor, els estats de la matèria, les mesures, les relacions entre variables, la velocitat, la massa, l'energia, etc. El més important era, doncs, adquirir els

conceptes. Els «experiments» es duïen a terme amb materials gens sofisticats, gairebé de rebuig: taps de suro, coixinets de ferro, ampolles de plàstic, globus, fustes, etc.

En aquella època també s'havia interessat a fons per les teories del desenvolupament cognitiu de Jean Piaget, i bona part de la seva recerca a l'aula, l'explicava també a través d'una visió piagetiana. El 1979 defensava la seva tesi doctoral, que portava per títol «Influencia del aprendizaje en el desarrollo del pensamiento lógico (Estudio teórico-experimental sobre la evolución de la lógica en niños de 6 a 11 años)», en què va reflectir bona part de la seva recerca sobre el psicòleg suís i els estudis de camp portats a terme al llarg d'aquells anys.

Més endavant, a mitjans dels anys vuitanta del segle passat, vam retrobar-nos a la sectorial d'educació de Convergència Democràtica de Catalunya, que presidia Ramon Juncosa. En Lluís va ser l'impulsor d'un elaborat document per reestructurar la Inspecció Educativa de la nova Catalunya democràtica, que tenia com a objectiu girar full de l'heretada de l'Estat espanyol, de la qual —en tant que inspector— coneixia millor que ningú les deficiències i els tics. Recordo que va tenir un gran disgust en veure que no es va fer ni cas del document i que les prioritats polítiques passaven per sobre dels canvis que, des de la sectorial (ell, especialment), consideràvem com a essencials. Fins i tot ara m'atreveixo a dir que, si es recuperés aquell document, encara hi trobaríem línies d'actuació innovadores.

Fruit de la relació política i professional d'aquella època, em va convidar diverses vegades al seu «laboratori» de l'Institut Mare de Déu de la Mercè, a la Zona Franca de Barcelona. Allí vaig poder veure per primera vegada, per exemple, un CD-ROM, que llavors —recordo— tenia la mida d'un elapè. Era l'avantguarda de les ara ja consolidades noves tecnologies. Per bé que ha estat un home de poques paraules, sempre parlava amb passió de com tota aquella recerca podia canviar les maneres d'ensenyar i d'aprendre.

Una altra de les seves aportacions més importants, i de les quals estava més orgullós, va ser en el camp de la salut a l'escola. Ell va inspirar, coordinar i redactar el llibre *Orientacions i programes. Educació per a la salut a l'escola*, que el Departament d'Ensenyament va publicar el 1984, i que va ser el referent dels programes d'educació actuals en aquest àmbit a les escoles. Me'n va regalar un exemplar i recordo que em va dir que era un programa pilot que es duïa a terme en diverses escoles de Catalunya. Després he sabut que va servir de model a altres comunitats autònomes.⁴

La seva vida professional no es pot explicar, doncs, sense aquest interès per la millora i la innovació, especialment en el camp l'ensenyament de les ciències i de la salut a l'escola. S'hi va dedicar plenament mitjançant els diversos càrrecs de responsabilitat que va exercir al Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i, posteriorment —com explicaré tot seguit—, a la Societat Catalana de Pedagogia.

Amb el temps, les nostres feines respectives ens van distanciar uns quants anys. Però, a partir d'una entrada al meu blog personal, va fer l'esforç de localitzar-me. Era a finals del 2008. Em va dir que no estava gaire d'acord amb algun dels meus plantejaments, respecte dels sentiments, i em va explicar que estava estudiant les idees de Jerome Bruner a fons. Em va deixar descol·locat! Em llegia! Vam concertar una trobada, després de tants anys! Em va parlar de Kieran Egan i les seves propostes de millora del currículum a través de la narrativa. Després va explicar-me que havia estat president

de la Societat Catalana de Pedagogia i que havia organitzat unes jornades sobre narrativa en què va participar el mateix Dr. Egan. Una vegada més, vaig quedar fascinat amb tot el que m'explicava, perquè novament aquell home de ciència m'obria altres visions d'aquest món de l'educació, engrescador, polifacètic, que no té límits. Em va proposar de formar part d'un petit grup d'estudi sobre narrativa. El petit grup eren ell i la filòloga Blanca Serra. M'hi vaig afegir. Tenien moltes narracions, confegides segons els criteris de Kieran Egan, sobre els temes més diversos, i les volien publicar. Vaig proposar de penjar-les en un lloc web: els vaig dir que jo ho sabia fer i que em veia amb cor d'anar-les-hi penjant de mica en mica. Així va néixer el web Narrativa i pedagogia, narracions i currículum, on hi ha centenars de narracions, agrupades per temes, la major part d'aquestes, adaptades pel mateix Lluís. Blanca Serra i jo mateix ens vam cuidar de revisar els textos abans de publicar-los. Il·lusionat com estava, va aconseguir diversos ajuts per mantenir i editar la pàgina web.

Fins i tot malalt, encara mantenia la il·lusió de fer un grup de treball fort entorn de la narrativa, la seva última gran passió. Deu o dotze dies abans del seu traspàs vaig ser amb ell i la seva esposa. Vàrem recordar moltes de les coses que hi ha en aquest relat i, de fons, les ganes de seguir treballant per l'educació. Una setmana abans encara m'envià un correu electrònic amb un llistat de persones que suggeria que s'hi podia contactar per fer-hi una reunió al gener, quan es trobés millor.

Al comiat cristià que li vam fer, en paraules de la seva esposa i del seu germà Joan, se'ns recordà el que era en Lluís: un home bo, pacífic, un lluitador nat. A més, jo el recordo com un home que sempre feia constar que ell era metge i no pedagog. Però no li calia la pedagogia, la portava de sèrie.

A manera d'epíleg

A banda dels articles esmentats sobre el *Team Teaching*, de la seva tesi doctoral, del «Programa d'Educació per a la Salut a l'Escola», del seu pensament i de la seva producció literària cal destacar també:⁵

Notes

- 1- *Report sobre la nostra participació en el 3r Congrés Internacional «Imaginació i educació: implicar la imaginació en l'ensenyament i l'aprenentatge». 3rd International Congress: Engaging the Imagination in Teaching & Learning.* Vancouver (Canadà, Colúmbia Britànica), 11-16 juliol 2005.

Revalorització de la imaginació i de la narrativa: les propostes de Kieran Egan. *Revista Catalana de Pedagogia*, ISSN 1695-5641, núm. 3, 2004, p. 313-330.

- 2- Busquets, L. (1974). Programa E. G. I. en Viaró (primer ciclo de E. G. B.). (S. E. Pedagogía, ed.) *Bordón. Revista de Pedagogía*, XXVI (201), 37-50.

- 3- *Science Curriculum Improvement Study*. D'aquest projecte, n'hi ha força referències en la bibliografia educativa dels anys vuitanta del segle passat sobre l'ensenyament de les ciències. En castellà, a tall d'exemple: Gutiérrez Goncet, R., Marco Stiefel, B., Olivares Jiménez, E. i Serrano Gisbert, T. (1990). *Enseñanza de las ciencias en la educación intermedia*. Madrid: Rialp (p. 16); i Santelices C., L. (1989). *Metodología de ciencias naturales para la enseñanza básica*. Santiago de Chile: Andrés Bello (p. 127-131).

- 4- Va ser traduït al castellà i a l'euskera.
- 5- Sé que va escriure altres articles en diaris i va elaborar comunicacions per a alguns congressos, però a la data d'aquest recull no n'he pogut trobar constància documental.

Bibliografia

- Arenas, J. i Muset, M. (2007). *La immersió lingüística. Una obra de govern, un projecte compartit*. Barcelona: Centre d'Estudis Jordi Pujol.
- Bruner, J. (2003). *Making Stories: Law, Literature, Life*. Cambridge-Massachusetts: Harvard University Press.
- Busquets, Ll. (2004). Revalorització de la imaginació i de la narrativa: les propostes de Kieran Egan . *Revista Catalana de Pedagogia*, 3, 313-330.
- (2008) Narracions i currículum segons Egan: la comprensió mítica dels tres als vuit anys . Dins *Narracions i pedagogia* (monogràfic). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Pedagogia, p. 45-48.
- (2011) Pedagogia, eina del professor. *Fòrum: Revista d'Organització i Gestió Educativa*, ISSN 1696-0475, 26, p. 19-20.
- (2012). *Jaume Busquets i Mollera (Girona, 1903-1968: artista i pedagog dels bells oficis)*. Girona: Institut d'Estudis Gironins.
- Busquets, Ll. *et al.* (1991). *Ciència 6-12* (sèrie editorial). Barcelona: Tauvi.
- (1993). *Ciència 6-12: projecte curricular de l'àrea del medi natural. Guia del professor*. Barcelona: Tauvi.
- (1996). *Organització del centre escolar*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya. Barcelona: Tauvi.
- Busquets, Ll. i Carnicero, P. (1997). *El centre autònom: element nuclear i bàsic del sistema*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Busquets, Ll. i Schaaf, O. (1996). *Projecte descoberta 3-6: materials didàctics. Educació infantil: material experimental*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Direcció General d'Ordenació Educativa.
- Busquets, Ll. i Serra, B. (comp.) (2008). *Narracions i pedagogia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Pedagogia.
- Lerer, S. (2009). *La magia de los libros infantiles: de las fábulas de Esopo a las aventuras de Harry Potter*. Barcelona: Ares y Mares, 2009. [Original: *Children's Literature: a Reader's History, from Aesop to Harry Potter*. Chicago: The University of Chicago Press, 2002]
- Mallart, J; Teixidó, M. i Vilanou, C. (2001). *A repensar la pedagogia, avui*. Vic: EUMO, p. 167-172.
- Pinker, S. (2007). *Cómo funciona la mente*. Barcelona: Destino. [1a ed. en anglès, 1997]
- Rey, B. (1996). *Les competències transversals en qüestió*. París: ESF.
- Varela, J. (2008). *Maria Rúbies o el repte constant: política, religió i pedagogia a la Catalunya del segle xx*. Lleida: Pagès.

Participacions en debats (recollits en el *Butlletí de la Societat Catalana de Pedagogia*):

- «La catalanització del sistema educatiu» (1993)
- «La crisi de les humanitats» (1993)
- «La qualitat de l'ensenyament» (1993)

L'humanisme pedagògic de Lluís Busquets i Dalmau

Martí Teixidó i Planas^a

^a Mestre d'escola. Doctor en pedagogia. Inspector d'educació i professor associat estat de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB. President de la SCP, vicepresident amb Lluís Busquets com a president.

Potser sóc agosarat, però no sols vull descriure qui és Lluís Busquets, a qui vaig conèixer al setembre del 1980, quan era inspector d'educació. Amb respecte, goso fer inferències com a mostres de reconeixement i desvetllament de reflexió entre nosaltres. He tingut ocasió de conversar-hi, viatjant junts, a casa meva i a casa seva.

Cal dir que en Lluís era fill d'una mestra de Girona, d'una família de mestres i culta. L'avi, Josep Dalmau, mestre, va iniciar l'Editorial Dalmau Carles Pla, que va editar llibres escolars excel·lents, de lectura i de coneixements, molt difosos en el període de la Generalitat republicana.

La institució Opus Dei va trobar recepció entre ciutadans de Girona de famílies catalanes i cristianes, atès que comportava una promoció i un compromís amb la societat. Lluís Busquets s'hi va vincular durant més de vint anys, però mantenint una llibertat personal de pensament cristià i d'identificació amb Catalunya, alhora que s'orientava per la ciència. Es va desvincular de la institució, però no del valor de l'empresa humana ni del sentit transcendent en la vida que hem pogut percebre en la seva bondat i la seva senzillesa. Va ser la institució que se'n va desvincular, com vaig comprovar quan, celebrant el vint-i-cinquè aniversari del Col·legi Viaró (1988), vaig ser-hi convidat com a inspector del centre i confiava anar a l'acte acadèmic amb en Lluís però ell, disgustat, em va dir que no hi havia estat convidat.

Dirigent nat o dirigent format

Va estudiar medicina, l'especialitat de psiquiatria, i es va dedicar de ple a l'ensenyament i a la formació dels joves. Això el va encaminar a interessar-se especialment per l'aprenentatge i el desenvolupament del pensament. Lluís Busquets se sentia director, dirigent, especialment, de pensament i d'idees. Confesso que inicialment això m'incomodava, però vaig veure que ho feia per responsabilitat interioritzada, per deure intel·lectual i la prova més clara és en la seva humilitat; no lluïa els seus coneixements sinó que en cercava de nous i volia fer-ne participar tothom. D'una banda, llegia molt i cercava informació d'arreu, molt especialment dels Estats Units, on havia estat formant-se. Justament per apartar-se del doctrinarisme que no compartia cercava les aportacions científiques sobre l'ensenyament i l'aprenentatge (Jean Piaget, Jerome Bruner, Kieran Egan). Es documentava sobre aportacions pedagògiques de les quals passava a ser un difusor arreu, amb un compromís humà clar per millorar la persona i la societat a partir del coneixement. La seva manera de sentir-se dirigent s'apartava del sentit de la institució. Era més a l'estil del noi escolta que havia estat. Sempre es posava al costat dels mestres, no marcava cap distància i els mostrava comprensió i suport, tot i ocupar càrrecs d'alta direcció i de gran responsabilitat.

Fidelitat a Catalunya sense estridències

El país formava part de la seva identitat i no la va abandonar mentre estava en una institució d'obediència forana. A les darreries ja va decidir vincular-se a un partit polític compromès amb Catalunya per treballar pel país, més enllà de la disciplina inevitable. Potser per això va decidir deixar la institució i no els valors que havia fet seus. Això mateix no impedia que mantingués bones relacions arreu d'Espanya, particularment quan per càrrecs de direcció superior del Departament d'Ensenyament havia d'anar al Ministeri d'Educació i Ciència a Madrid. Debades, ell havia fet oposicions al cos d'inspectors d'ensenyament primari o d'educació bàsica de l'Estat.

Acció i aportacions a l'ensenyament

Devia exercir d'inspector supervisor de centres el curt període del 1978 al 1980, ja que amb els traspassos de l'ensenyament a Catalunya va ocupar diversos càrrecs prou coneguts. La primera aportació és el «Programa d'Educació per a la Salut a l'Escola», que va dirigir i coordinar el 1979, millorat el 1981 i presentat en jornades com les de Cervera del 1982. Com a cap de servei de la Inspecció d'Educació va organitzar jornades de formació d'inspectors (1982) per impulsar l'avaluació de centres i la innovació educativa. Com a cap dels Serveis d'Ensenyament de Barcelona va acceptar amb disponibilitat anar a l'Escola de Santa Maria de Miralles on la mestra Emilia Solé, ella sola, amb vint-i-vuit alumnes de quatre a catorze anys d'edat, ensenyava molt bé i cada any representaven tres funcions de teatre, on els alumnes creaven uns decorats ben artístics i les mares de pagès es bolcaven a fer-los el vestuari adient.

Va ser sotsdirector de Programes i Serveis educatius. Molt proper a la feina dels mestres va organitzar les «Jornades d'experiències d'innovació educativa» (Centre Borja, 1991), va deixar la màxima iniciativa al Programa de Mitjans Audiovisuals i va impulsar el programa «Ciència 6-12» i d'ensenyament de les ciències a les diferents etapes d'ensenyament.

En organitzacions i associacions. La Societat Catalana de Pedagogia

Fou membre de la Societat Catalana de Pedagogia des dels inicis, el 1984, cofundador del Fòrum Europeu d'Administradors de l'Educació a Catalunya, el 1988, i en fou el president, el 1999. També fou membre de l'Aula Maria Rúbies. Fòrum Educació i Cultura. La seva dedicació activa a la Societat Catalana de Pedagogia s'inicià amb la comissió gestora del 2001 per reprendre les activitats que havien quedat en pausa. La integraren Joan Mallart, Conrad Vilanou, Natàlia Garriga, Lluís Busquets i Martí Teixidó. *Repensar la pedagogia, avui* va ser un seminari de tardor i una publicació per aplegar-hi un bon nombre de pedagogs i posar sobre la taula els temes rellevants el 2001. Busquets va descriure la situació del moment: «Organització dels centres docents»,¹ on deia: «En el terreny pràctic és poc freqüent una direcció pedagògica eficient. La direcció actual és administrativa, i s'ocupa de moltes gestions en detriment de la pedagogia. La cultura de centre predominant no sol ser la del treball en equip sinó la del professor individual. Quant a altres aspectes de l'organització, podem dir que hi predomina una concepció formal (legalista, burocràtica) per sobre de sistemes eficients i pràctics. [...] Problemes del professorat que van des de la insatisfacció a

l'estrès, que pot portar a l'abandonament de la professió que ha passat de ser "la més bonica del món" a una professió de risc mental (i, a vegades, físic).»

Els cinc de la gestora actuàvem per interès de l'educació guiada per la pedagogia i al cap de dos anys no havíem formalitzat una junta nova. L'Institut d'Estudis Catalans va requerir que procedíssim i així ho vàrem fer el 2003, amb una conferència del primer president, Joan Triadú, i una proposta de Junta de Govern presidida per Lluís Busquets per al període 2003-2007. Vàrem continuar i vam ampliar la Junta a onze membres.

En el període de presidència de Lluís Busquets es va dur a terme i es va impulsar: «Educar la dimensió religiosa i humana» (IEC, 2003). Cicle de tres conferències amb el Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya (2004). «Ensenyament de la llengua catalana i la immersió a l'escola» (València, 2005), «Narracions i pedagogia», visita de Kieran Egan (IEC, 2006) i «Narracions i pedagogia amb Escola Valenciana» (València, 2007).

Lluís Busquets va encetar el primer equip de recerca estable (eR1) de la SCP, Narracions i Pedagogia, amb Blanca Serra i Xavier Ureta. Els equips de recerca són ara l'activitat nuclear de la Societat Catalana de Pedagogia, equips reduïts, dels quals surten activitats de difusió i de presentació que darrerament han aplegat un nombre elevat de participants.

La Universitat Catalana d'Estiu i les darreres trobades

Lluís i Busquets i Josepa Huguet, la seva esposa, eren assidus a la Universitat Catalana d'Estiu, que comprèn els països i les terres de llengua catalana. Havíem parlat d'anar junts a Prada, també amb la meua esposa, però no hi vàrem arribar a coincidir. Quan jo m'hi he pogut dedicar, ell ja se sentia cansat, ja que amb gran resistència i claredat com a metge n'havia passat unes quantes: diàlisi i trasplantament de ronyó, cirurgia cardíaca i flaqueja a les cames.

El 6 de febrer de 2014 vàrem quedar per veure'ns en un cafè proper a casa seva, vàrem parlar extensament i em va proposar relançar la pàgina web de *Narrativa i pedagogia, narracions i currículum* amb un equip més ampli, ja que havia fet alguns contactes. Li vaig dur *La primavera silenciosa*, de Rachel Carson, que ja clamava pel deteriorament del medi ambient, un llibre del 1962 que recentment havia traduït el biòleg Joandomènec Ros, president de l'IEC. A la Universitat Catalana d'Estiu de 2014 pensava com hauria gaudit dels debats sobre el dret a decidir. Til Stegmann, a qui vaig conèixer el 2005 a València quan hi vàrem ser amb en Lluís, hi presentava el seu llibre biogràfic *Ambaixador de Catalunya a Alemanya* i en vaig adquirir un exemplar signat per a en Lluís. Per motius de salut vam ajornar la trobada diverses vegades. Va ser el divendres 24 d'octubre a casa seva per dificultat de mobilitat, però vàrem poder mantenir una activa conversa sobre tot. Duia també un exemplar del llibre de Jaume Sarramona, *La mirada d'un pedagog*, que havíem presentat deu dies abans a la SCP, però me'l vaig reservar per tenir un motiu per a una nova visita. Ja no en vaig tenir ocasió, ja que jo estava acompanyant el final del camí de la vida de la meua mare, de noranta-tres anys. Tots pensem que en Lluís va morir abans de temps però, coneixent les debilitats físiques que havia patit, hem de pensar que van ser l'activitat mental i la bona companyia de la Josepa, el que li van fer superar les malalties. Però la vida sempre és un miracle i veiem com un refredat va poder trencar-la.

Agraïm una vida dedicada a l'educació i a la cultura amb la guia del coneixement científic i una projecció humanística clara. És per això que pensem que l'humanisme pedagògic defineix molt bé Lluís Busquets i Dalmau.

Notes

- 1- Mallart, J., Teixidó, M. i Vilanou, C. (ed.) (2001). *Repensar la pedagogia, avui*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans i EUMO, p, 169-170.

Bibliografia

Mallart, J., Teixidó, M. i Vilanou, C. (ed.) (2001). *Repensar la pedagogia, avui*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans i EUMO, p. 169-170.

Lluís Busquets Dalmau, un home bo¹

Josep Varela^a

^a Catedràtic de matemàtiques d'educació secundària. Ha estat director dels Serveis Territorials de Lleida del Departament d'Ensenyament

Mor el primer cap dels Serveis Territorials d'Ensenyament a Girona.

Jordi Pujol va designar el psiquiatre i pedagog Lluís Busquets Dalmau com a primer responsable del Departament d'Ensenyament a les comarques de Girona, l'any 1981. L'actual consellera, Irene Rigau, el va substituir com a delegada territorial. Busquets va continuar amb càrrecs de responsabilitat a l'Administració educativa fins que es va jubilar, el 2002.

El 4 de desembre passat, a l'església de Sant Josep Oriol de Barcelona, embolcallats per escultures i vitralls del seu oncle, Jaume Busquets Mollera, i l'homilia excel·lent del seu germà Joan, acomiadàvem Lluís Busquets Dalmau, psiquiatre i pedagog gironí. Comarques de les quals fou el primer cap dels Serveis Territorials d'Ensenyament, l'any 1981. Tingué, posteriorment, diferents responsabilitats a l'Administració educativa de la Generalitat, de la qual es jubilà l'any 2002, amb seixanta-sis anys, a causa d'una malaltia.

Fa cosa d'uns vuit anys, treballant en una biografia sobre la política i pedagoga Maria Rúbies, vaig demanar a Lluís Busquets dades i opinions sobre aquells primers temps de la recobrada Generalitat. M'envià, amb la seva generositat acostumada, unes notes escrites que, ara, em seran útils per fer més fidel aquest record i homenatge a una persona que ha deixat un rastre important en l'educació del nostre país. En aquestes notes, Lluís Busquets explica que s'afilià a CDC l'any 1979, quan ja era inspector d'educació, perquè «em semblava que havia d'implicar-me en la recuperació democràtica del meu país i em feia vergonya no haver-ho fet abans». Del nou president de la Generalitat, Jordi Pujol, vingué la iniciativa de nomenar-lo per dirigir l'educació a Girona: «Em va sorprendre que Joan Guitart em proposés de part de Jordi Pujol anar a Girona de cap de l'Ensenyament. Pujol —que coneixia tothom— coneixia una mica la meva mare com aquella mestra que, quan ell estava confinat a Girona, veia cada matí obrir un xalet prop de la muralla que l'Ajuntament havia habilitat com a escola.»

Els nous caps dels Serveis Territorials —Maria Rúbies a Lleida, Joan Descalç a Tarragona, José Antonio López a Barcelona i ell, Lluís Busquets, a Girona— prengueren possessió el dia 2 de gener de 1981. «Vaig anar a la Delegació de Girona el dia 2 a les nou en punt, però era dissabte i el delegat cessant, el Sr. Calsina, no hi era. Com que vivia a dalt, el vaig anar a saludar i vàrem quedar per a dilluns. Tenia unes ganes enormes de fer-ho bé. Pel país, però també per la meva mare, que estava força cofada amb el fill de delegat. Tenia dos problemes: no coneixia l'educació a Girona i l'altre que, en ser de l'Opus Dei, la gent podia pensar que protegiria la privada. El remei per al primer problema fou trepitjar escoles, escoltar mestres i acostar-me al llavors actiu «Moviment de Mestres». Pel que fa a la segona qüestió, vaig preferir agafar el bou per les banyes i als periodistes que m'entrevistaren els vaig dir clarament que sí que n'era, però que la meva feina principal eren les escoles públiques de la Generalitat i vaig aprofitar per elogiar-les. Ja no tornà a sortir el tema.»

Després d'un parell anys a Girona —fou substituït per Irene Rigau— passà a desenvolupar responsabilitats diverses i importants als Serveis Centrals del Departament d'Ensenyament, a Barcelona. Especialment en un intent —no reeixit i no pas per culpa seva, com n'és una prova que el tema de la inspecció, de fer-ne un servei realment educatiu, segueix essent un problema pendent. Una de les etapes més estimulants de la gestió de Lluís Busquets fou quan aconseguí endegar el programa «Ciències 6-12». Una experiència fantàstica dirigida a despertar la curiositat científica dels infants, desgraciadament, frustrada al cap de pocs anys.

En l'etapa de cap dels Serveis Territorials a Barcelona, i ja allunyat d'alguns dels seus plantejaments religiosos anteriors, conegué la funcionària Josepa Huguet, amb la qual formà un matrimoni exemplar. Seria molt útil que la professora Josepa Huguet, que en Lluís estimà tant, aplegués els papers que aquest ja deixà força ordenats i ens n'expliqués les trajectòries vital i professional —els seus estudis als Estats Units i els contactes amb els psicòlegs i pedagogs Kieran Egan i Jerome Bruner.

Conèixer millor aquest membre de l'extraordinària família Busquets de Girona —el pare, arxiver de la ciutat; la mare, una mestra excel·lent; els oncles, grans artistes; i el seu germà rector del Seminari i escriptor— seria molt útil per a les noves generacions. Exemples de tanta professionalitat, de voler fer la seva feina i d'estima per Catalunya, no ens en sobren. Però, sobretot, ens falten exemples d'una manera de ser tan senzilla, d'una peça. Com es digué a l'homilia, Lluís era un home bo. I fou una sort haver-lo conegut. Gràcies, Lluís!

Notes

- 1- Necrològica publicada a la pàgina 10 del *Diari de Girona*, l'11 de desembre de 2014. Reproduïda aquí amb l'autorització del *Diari de Girona*.